EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 05 20
COM(2020) 207 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl papildomų maistingumo deklaracijos išraiškos ir pateikimo formų naudojimo

TURINYS

1. Įvadas 2
2. Istorinės aplinkybės 2
3. ES teisinė sistema dėl maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje 3
3.1. Papildomos išraiškos ir pateikimo formos pagal IMTV reglamentą 3
3.2. Kitos maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos 4
3.3. Maistinės sudėties kategorizavimas 4
4. ES lygmeniu įgyvendintos ar sukurtos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos 5
4.1. Įvairūs maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų formatai 5
4.2. Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, kurioms pritarė arba kurias svarsto valstybės narės ir Jungtinė Karalystė 6
4.3. Privačių ES subjektų parengtos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos 10
5. Padėtis tarptautiniu mastu 12
6. Vartotojų domėjimasis, supratimas ir reakcija bei poveikis sveikatai 13
7. Poveikis maisto tvarkymo subjektams ir vidaus rinkai 17
8. Pozicijos ir nuomonės 20
8.1. Taryba, Europos Parlamentas ir Regionų komitetas 20
8.2. ES valstybių narių nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertai 20
8.3. Suinteresuotieji subjektai 21
8.4. Tarptautinės organizacijos 22
9. Išvados 23

1. ĮVADAS

Ši ataskaita teikiama vykdant Reglamento (ES) Nr. 1169/2011[1] dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams (toliau – IMTV reglamentas) 35 straipsnio 5 dalyje Komisijai nustatytą įpareigojimą. Pagal šią nuostatą Komisija turi pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl papildomų maistingumo deklaracijos išraiškos ir pateikimo formų naudojimo, jų poveikio vidaus rinkai ir tikslingumo toliau derinti tas formas. Šioje nuostatoje taip pat nurodoma, kad kartu su šia ataskaita Komisija gali pateikti pasiūlymus iš dalies keisti atitinkamas Sąjungos nuostatas.

Nuo 2016 m. gruodžio mėn. pagal IMTV reglamentą reikalaujama ant didžiosios daugumos fasuotų maisto produktų[2] teikti maistingumo deklaraciją, dažnai pateikiamą galinėje maisto produkto pakuotės pusėje, kad vartotojai galėtų rinktis maisto produktus turėdami pakankamai informacijos ir atsižvelgdami į maisto produktų poveikį sveikatai. Ši deklaracija gali būti papildoma savanoriškai pakartojant svarbiausius jos informacijos elementus pagrindiniame regėjimo lauke (vadinamojoje) pakuotės priekinėje pusėje), siekiant padėti vartotojams perkant maisto produktus lengvai pamatyti svarbiausią informaciją apie maistingumą. Kartojant informaciją, be maistingumo deklaracijoje naudojamų išraiškos priemonių (pvz., žodžių arba skaičių), pakuotės priekinėje pusėje gali būti panaudojamos kitos išraiškos ir (arba) pateikimo formos (pvz., grafinės formos arba simboliai).

Atsižvelgiant į patirtį, įgytą taikant šias papildomas maistingumo deklaracijos išraiškos ir (arba) pateikimo formas, Komisijos buvo paprašyta iki 2017 m. gruodžio 13 d. priimti ataskaitą dėl jų naudojimo ir poveikio. Atsižvelgiant į tai, kad pastaraisiais metais trūko patirties šioje srityje, ir į tam tikrus neseniai įvykusius nacionalinio lygmens pokyčius, ataskaitos priėmimas buvo atidėtas, siekiant į ją įtraukti neseniai įvestų ženklinimo sistemų taikymo patirtį. Šioje ataskaitoje pateikta informacija yra platesnė už IMTV reglamento 35 straipsnio taikymo sritį (t. y. papildomas išraiškos ir (arba) pateikimo formas, kuriomis kartojama maistingumo deklaracijoje pateikta informacija) ir taip pat apima sistemas, pagal kurias pakuotės priekinėje pusėje pateikiama informacija apie bendrą maisto produktų maistinę kokybę, nes vartotojo požiūriu toks diferencijavimas nebūtų svarbus.

Šioje ataskaitoje pateikiamos pagrindinės šiuo metu ES lygmeniu įgyvendinamos arba rengiamos maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, taip pat kai kurios tarptautiniu lygmeniu įgyvendinamos sistemos. Joje taip pat aptariami vartotojų supratimo, ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų veiksmingumo ir poveikio klausimai. Ši ataskaita grindžiama šios srities literatūros apžvalga ir duomenimis, kuriuos surinko ir analizavo Jungtinis tyrimų centras, ir išsamiomis Komisijos surengtomis konsultacijomis su nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.

2. ISTORINĖS APLINKYBĖS

Pagal 2008 m. sausio mėn. pateiktą Komisijos pasiūlymą dėl reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams[3] maisto tvarkymo subjektai privalėjo pateikti fasuotų perdirbtų maisto produktų pakuotės priekinėje pusėje išsamią informaciją apie energinę vertę, riebalų, sočiųjų riebalų, angliavandenių, cukraus ir druskos kiekį. Be to, buvo leidžiama rengti

[1] 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams (OL L 304, 2011 11 22, p. 18).

[2] Maisto produktai, kuriems netaikomas reikalavimas pateikti privalomą maistingumo deklaraciją, išvardyti Reglamento Nr. 1169/2011 V priede.

[3] COM(2008) 40 galutinis, 34 straipsnis.

savanoriškas nacionalines ženklinimo sistemas, pagal kurias šiuos privalomus elementus būtų galima nurodyti naudojant kitas pateikimo formas (pvz., grafines formas).

Teisėkūros institucijos nusprendė išlaikyti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje koncepciją, bet panaikinti jo privalomą pobūdį. Jos sutarė, kad jeigu nėra maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, kuri būtų suprantama ir priimtina visiems ES vartotojams, spręsti šį klausimą reikėtų palikti valstybėms narėms ir maisto tvarkymo subjektams, kad jie patys parengtų savo vartotojams pritaikytas ženklinimo sistemas, atitinkančias tam tikrus kriterijus. Buvo siekiama surinkti įvairių sistemų taikymo valstybėse narėse patirtį, kad būtų galima priimti gausesne informacija pagrįstą sprendimą dėl galimo tolesnio derinimo vėlesniu etapu. Šiomis aplinkybėmis pagal 2011 m. priimtą IMTV reglamentą Komisija turėjo pateikti šią ataskaitą dėl įvairių sistemų naudojimo ir poveikio ir dėl tolesnio jų derinimo tikslingumo.

Atsižvelgiant į daugumoje valstybių narių didėjančius antsvorio ir nutukimo rodiklius ir į didelę su maistu susijusios rizikos veiksnių sukeliamų ligų naštą[4], nuo tada, kai buvo priimtas IMTV reglamentas, valdžios institucijų susidomėjimas maistingumo ženklinimu pakuotės priekinėje pusėje didėja. Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje politikos tikslai paprastai yra dvejopi: 1) suteikti vartotojams papildomos informacijos siekiant padėti jiems pasirinkti sveikesnius maisto produktus ir 2) paskatinti maisto tvarkymo subjektus pakeisti produktų sudėtį, kad maisto produktai taptų sveikesni (Kanter *et al*., 2018). Todėl į ženklinimą pakuotės priekinėje pusėje vis dažniau žvelgiama kaip į priemonę remti nutukimo ir kitų su mityba susijusių neužkrečiamųjų ligų prevencijos strategijas[5]. Šiuo metu Europos Sąjungoje parengta ir įgyvendinta keletas ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų.

3. ES TEISINĖ SISTEMA DĖL MAISTINGUMO ŽENKLINIMO PAKUOTĖS PRIEKINĖJE PUSĖJE

1.1. Papildomos išraiškos ir pateikimo formos pagal IMTV reglamentą

Pagal IMTV reglamentą pakuotės priekinėje pusėje leidžiama savanoriškai kartoti maistingumo deklaracijoje pateiktą informaciją, t. y. informaciją vien tik apie energinę vertę arba apie energinę vertę kartu su riebalų, sočiųjų riebalų rūgščių, cukrų ir druskos kiekiais (30 straipsnio 3 dalis). Pagal IMTV reglamento 35 straipsnį maisto tvarkymo subjektai gali naudoti papildomas maistingumo deklaracijos išraiškos ir (arba) pateikimo formas (pvz.,

[4] Daugumoje ES valstybių narių sparčiai daugėja antsvorio problemų turinčių ir nutukusių žmonių – 2014 m. antsvorį turėjo 51,6 proc. (18 metų ir vyresnių) ES gyventojų. Nutukimas yra rimta visuomenės sveikatos problema, nes dėl jos labai padidėja tokių lėtinių ligų, kaip širdies ir kraujagyslių liga, 2-ojo tipo diabetas ir tam tikros vėžio rūšys, rizika (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Main_Page/lt Overweight_and_obesity_-_BMI_statistics). Apskritai imant, apskaičiuota, kad Europos Sąjungoje daugiau kaip 950 000 mirties atvejų ir daugiau kaip 16 milijonų prarastų gyvenimo metų priežastis yra nesveikos mitybos keliama rizika (https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden).

[5] Įgyvendindamos savo sveikatinimo ir ligų prevencijos strategijas, ES valstybės narės taiko įvairius metodus (pvz., susitarimus dėl maisto produkto sudėties pakeitimo, prekybos maisto produktais, kurių sudėtyje yra daug riebalų, druskos ir cukraus, apribojimus, sveikų maisto produktų viešuosius pirkimus, saldintų gėrimų apmokestinimą). Europos Komisija remia valstybių narių veiksmus sveikos gyvensenos ir sveikos mitybos srityse, įgyvendindama 2007 m. ES strategiją su mityba, antsvoriu ir nutukimu susijusioms sveikatos problemoms spręsti, 2011 m. ES nacionalinių iniciatyvų dėl pasirinktų maistinių medžiagų sistemą (2008 m. susitarta dėl maisto produktų sudėties pakeitimo sistemos siekiant sumažinti druskos vartojimą) ir 2014–2020 m. ES kovos su vaikų nutukimu veiksmų planą. Sveikos gyvensenos skatinimas padės valstybėms narėms iki 2030 m. pasiekti darnaus vystymosi tikslus ir iki 2025 m. – Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) tikslus dėl neužkrečiamųjų ligų. (https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/2019_initiatives_npa_en.pdf)

grafines formas arba simbolius) arba jas gali rekomenduoti valstybės narės, jeigu šios formos atitinka reglamente nustatytus kriterijus.

Šie kriterijai apima reikalavimus, kad papildomos formos būtų grindžiamos patikimais ir moksliškai patvirtintais vartotojų tyrimais ir kad jomis nebūtų klaidinamas vartotojas. Formos turėtų būti parengiamos pasikonsultavus su įvairiomis suinteresuotųjų subjektų grupėmis, jomis turi būti siekiama sudaryti palankesnes sąlygas vartotojams geriau suprasti maisto produkto poveikį ar svarbą energinei ir maistinei mitybos vertei ir jos turėtų būti patvirtintos moksliškai pagrįstais įrodymais, kad vidutinis vartotojas supranta tokias formas. Be to, formos turi būti objektyvios ir nediskriminuojančios ir jos neturi sudaryti kliūčių laisvam prekių judėjimui. Kalbant apie kitas išraiškos formas, jos turėtų būti grindžiamos suderintais referenciniais suvartojimo kiekiais arba visuotinai pripažintomis mokslinėmis rekomendacijomis dėl suvartojimo kiekių.

Iš valstybių narių reikalaujama stebėti bet kokių papildomų išraiškos ir pateikimo formų naudojimą jų teritorijoje ir teikti šią informaciją Komisijai. Siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas šiai stebėsenai, valstybės narės gali reikalauti, kad maisto tvarkymo subjektai, tiekiantys jų teritorijoje veikiančiai rinkai maisto produktus su tokia informacija, praneštų joms apie papildomų išraiškos ir (arba) pateikimo formų naudojimą ir atitinkamai pagrįstų, kad įvykdyti ES teisės aktuose nustatyti reikalavimai.

1.2. Kitos maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos

Tam tikros valstybių narių arba maisto tvarkymo subjektų parengtos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos nepatenka į IMTV reglamento 35 straipsnio taikymo sritį, nes jas taikant nekartojama pati maistingumo deklaracijoje pateikta informacija, o pateikiama informacija apie bendrą maisto produktų maistinę kokybę (pvz., naudojant simbolį arba raidę). Tokios sistemos pagal IMTV reglamento 36 straipsnį laikomos „savanoriškai teikiama informacija“, kuria vartotojas nėra klaidinamas, kuri vartotojui nėra dviprasmiška ar paini ir kuri prireikus gali būti pagrįsta atitinkamais moksliniais duomenimis. Taip pat, kai naudojant tokią sistemą perteikiama iš esmės teigiama informacija (pavyzdžiui, naudojant žalią spalvą), ji taip pat atitinka sąvokos „teiginys apie maistingumą“ teisinę apibrėžtį[6], nes ja teikiama informacija apie naudingą maisto produkto maistinę kokybę, kaip apibrėžta Reglamente (EB) Nr. 1924/2006 dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą[7] (toliau – Sveikatingumo teiginių reglamentas). Pagal Sveikatingumo teiginių reglamentą teiginiai turėtų būti pagrįsti moksliniais įrodymais, jie negali būti klaidinantys ir juos leidžiama vartoti tik tada, jei galima tikėtis, kad teiginiuose nurodytą teigiamą poveikį supras vidutinis vartotojas. Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, kurioms taikomas Sveikatingumo teiginių reglamentas, gali būti naudojamos tik valstybės narės teritorijoje, jei atitinkama valstybė narė jas patvirtino pagal Sveikatingumo teiginių reglamento 23 straipsnį, kuriame išdėstyta pranešimo Komisijai procedūra.

1.3. Maistinės sudėties kategorizavimas

Maistinės sudėties kategorizavimas yra maisto produktų skirstymas į kategorijas pagal jų maistinę sudėtį taikant iš anksto nustatytus kriterijus[8]. Maistinės sudėties kategorizavimas pasaulyje naudojamas įvairiems tikslams, pavyzdžiui, reguliuojant vaikams skirtų maisto

[6] Teiginiu apie maistingumą tiesiogiai arba netiesiogiai teigiama, kad produktas turi naudingų maistinių savybių dėl energijos, kurią jis suteikia, maistinių ir kitų medžiagų, kurių jis turi arba neturi (Reglamento (EB) Nr. 1924/2006 2 straipsnio 2 dalies 4 punktas).

[7] 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1924/2006 dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą (OL L 404, 2006 12 30, p. 9).

[8] https://www.who.int/nutrition/topics/profiling/en/

produktų rinkodarą. Maistinės sudėties kategorizavimas taip pat dažnai naudojamas maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemose. Dauguma ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų grindžiamos maistinės sudėties kategorizavimo kriterijais, kurie gali būti paprastos maistinių medžiagų kiekio ribos, pavyzdžiui, apibrėžiant, kada pagal sistemą produktas bus pažymėtas žalia, geltona ar raudona spalva, arba sudėtingesni algoritmai, kuriuos taikant gaunamas apibendrinamasis rodiklis. Maistinės sudėties kategorizavimo kriterijai gali būti taikomi visuotinai, visoms maisto produktų grupėms, arba skirtingoms grupėms gali būti taikomi konkretūs kriterijai. Patys maistinės sudėties kategorizavimo kriterijai etiketėse nepateikiami.

Europos Sąjungoje sąvoka „maistinės sudėties kategorizavimas“ taip pat vartojama teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą atžvilgiu, kai „maistinė sudėtis“ suprantama kaip maistinių medžiagų, pavyzdžiui, riebalų, druskos ir cukraus, kiekio ribos, kurias viršijus teiginių apie maistingumą ir sveikatingumą vartojimas yra apribotas arba draudžiamas, taip užkertant kelią teigiamos informacijos apie sveikatingumą pateikimui ant daug šių maistinių medžiagų turinčių maisto produktų. Pagal Sveikatingumo teiginių reglamentą Komisija turėjo iki 2009 m. nustatyti įvairių produktų „maistinę sudėtį“, tačiau dėl gausių nesutarimų, kilusių 2009 m. Komisijai pamėginus šią sudėtį nustatyti, ir labai skirtingų, net priešingų nuomonių sudėtis nėra nustatyta iki šiol. Vertinant Sveikatingumo teiginių reglamentą dėmesys, be kita ko, skiriamas maistinė sudėties kategorizavimui ir konkrečiam klausimui, ar maistinės sudėties kategorizavimo, kuriuo siekiama išvengti patrauklių teiginių apie per sūrius, per riebius ar saldintus maisto produktus, nustatymas vis dar tinkamas šiam tikslui, ar tokiems pat tikslams pasiekti būtų galima numatyti kokią nors alternatyvą.

4. ES LYGMENIU ĮGYVENDINTOS AR SUKURTOS ŽENKLINIMO PAKUOTĖS PRIEKINĖJE PUSĖJE SISTEMOS

1.4. Įvairūs maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų formatai

XX a. 9-ajame dešimtmetyje siekdamos įgyvendinti nutukimo prevencijos ir kitų su mityba susijusių neužkrečiamųjų ligų strategijas kai kurios vyriausybės pradėjo rengti maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes. XXI a. pradžioje, kylant pasaulinei nutukimo epidemijai ir rinkoje gausėjant perdirbtų maisto produktų, maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje iniciatyvų nuolat daugėjo (Kanter *et al.*, 2018). Maistingumo ženklinimas pakuotės priekinėje pusėje buvo atliekamas labai įvairiai ir šiuo metu pasaulyje naudojami įvairūs ženklinimo formatai. Literatūroje buvo pasiūlyta įvairių šių formatų skirstymo į kategorijas pagal pagrindinius jų bruožus būdų.

Ženklinimo sistemos gali būti skirstomos į informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstas sistemas, kuriose pateikiama daugiau ar mažiau išsami informacija apie konkrečias maistines medžiagas ir apibendrinamojo rodiklio sistemas, kuriose veikiau pateikiamas bendras produkto bendros maistinės kokybės / sveikumo įvertinimas (Savoie *et al.*, 2013). Informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstų sistemų kategorija gali būti toliau skirstoma į skaitmeninių ir ženklinimo spalviniu kodu sistemų subkategorijas. Apibendrinamojo rodiklio sistemos gali būti skirstomos į teigiamus ženklus (pritariamieji logotipai), kurie gali būti pateikiami tik ant maisto produktų, jei šie atitinka tam tikrus maistingumo kriterijus, ir į vertinimo balais rodiklius, kuriais pateikiama bendra ir pagal kategorijas suskirstyta informacija apie maisto produktų maistinę kokybę ir kurie gali būti nurodomi ant visų maisto produktų (Julia & Hercberg, 2017).

Kita klasifikacija yra susijusi su nurodomuoju sistemos pobūdžiu, kitaip tariant, kiek etiketėje tiesiogiai nurodoma, kad produktas maistingumo požiūriu vartotojui yra naudingas arba nenaudingas (Hodgkins *et al*., 2012). Dar kita klasifikacija apima dvi kategorijas – supaprastinamąsias sistemas (pateikiama sutrumpinta pakuotės galinėje pusėje pateiktos informacijos apie maistingumą versija) ir vertinamąsias sistemas (pateikiamas vartotojui skirtas informacijos apie maistingumą vertinimas) (Newman *et al*., 2014). Iš esmės, visos vertinamosios ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, nesvarbu, ar tai būtų informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstos sistemos, ar apibendrinamųjų rodiklių sistemos, yra grindžiamos maistinės sudėties kategorizavimo modeliais.

1 lentelėje pateikiamos viešojo sektoriaus sistemos (įgyvendinamos arba siūlomos) ir kai kurios privačiojo sektoriaus sistemos, klasifikuojamos pagal jų tipą, taip pat pateikiama informacija apie jų kūrėjus ir apie tai, kur šios sistemos naudojamos arba siūlomos / paskelbtos.

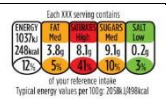
1.5. Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, kurioms pritarė arba kurias svarsto valstybės narės ir Jungtinė Karalystė[9]

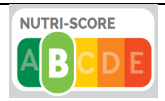
Apibendrinamosios etiketės. Teigiamos prasmės logotipai

Logotipas „Rakto skylutė“, kurį 1989 m. sukūrė ir **Švedijoje** pradėjo naudoti Švedijos nacionalinė maisto produktų agentūra, buvo pirmoji pakuotės priekinėje pusėje pateikiamo logotipo sistema, kuri turėjo būti įgyvendinta ES. „Rakto skylutė“ yra savanoriškai, nemokamai naudojamas simbolinis žalios spalvos ženklas, kuriuo parodoma galimybė išsirinkti sveikesnį produktą iš 33 nustatytų maisto produktų grupių (pvz., duonos, sūrio, gatavų maisto produktų), remiantis tokiais maistingumo kriterijais kaip riebalų, cukraus, druskos, visų grūdo dalių produktų ar ląstelienos kiekis. Šio logotipo negalima naudoti ant mažos maistinės vertės produktų, pavyzdžiui, ant sūrių užkandžių ar nealkoholinių gėrimų. **Danijoje** ir **Lietuvoje** etiketė su simboliu „Rakto skylutė“ pradėta naudoti atitinkamai 2009 ir 2013 m. Šią etiketę pradėjo taikyti ir ES nepriklausančios valstybės pvz., Norvegija, Islandija).

[9] 2020 m. vasario 1 d. Jungtinė Karalystė išstojo iš Europos Sąjungos ir tapo trečiąja šalimi.

1 lentelė. Įvairios valstybių narių ir Jungtinės Karalystės lygmeniu įgyvendinamų, siūlomų ir (arba) paskelbtų maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų klasifikacijos ir formatai

Literatūroje pateikiama klasifikacija				*Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų pavyzdžiai*		*Rengėjas*	*ES valstybė narė*
Informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstos etiketės	**Skaitmeninė**	Nenurodomoji	Supaprastinamoji (ne aiškinamoji)	*„Referencinio suvartojimo kiekio etiketė“*		*Privatusis sektorius*	*ES lygmeniu*
				NutrInform Battery		*Viešasis sektorius*	*IT*
	Ženklinimo spalviniu kodu	Lanksti	Vertinamoji (aiškinamoji)	*Jungtinės Karalystės ženklinimo priekinėje pakuotės pusėje etiketė*		*Viešasis sektorius*	*Jungtinė Karalystė*
				Kitos „šviesoforo spalvų“ ženklinimo etiketės		*Privatusis sektorius (mažmenininkai)*	*Portugalija, Europos Sąjunga*
Apibendrinamosios etiketės	**Teigiamos prasmės (pritariamieji) logotipai**	Direktyva	Vertinamoji (aiškinamoji)	*Simbolis „Rakto skylutė“*		*Viešasis sektorius*	*Švedija, Danija, Lietuva*
				Logotipai „Širdis“ / „Sveikata“	 	*NVO* *Viešasis sektorius*	*Suomija, Slovėnija* *Kroatija*
				Logotipas „Sveikas pasirinkimas“		*Privatusis sektorius*	*Čekija, Lenkija* *Nyderlanduose nebenaudojamas*

	Vertinimo balais rodikliai			*Nutri-Score*		*Viešasis sektorius*	*Prancūzija, Belgija* *Ispanija, Vokietija, Nyderlandai, Liuksemburgas*

2000 m. **Suomija** pritarė logotipo „Širdies simbolis – geresnis pasirinkimas“ naudojimui. Šio simbolio naudojimo kriterijai (riebalų, druskos, cukraus ir (arba) ląstelienos kiekis) nustatyti devynioms pagrindinėms maisto produktų grupėms. Teisę naudoti simbolį suteikia Suomijos širdies ir diabeto asociacijos paskirti ekspertai ir už tai imamas užmokestis[10].

1992 m. **Slovėnijoje** Širdies ir kraujagyslių ligų draugija pristatė logotipą „Apsaugantis maistas“ (taip pat vadinamą „Širdute“)[11], kurio naudojimą parėmė vyriausybė (Miklavec *et al.*, 2016). Jis naudojamas fasuotiems maisto produktams, kurie atitinka nustatytus maistingumo kriterijus, ženklinti.

Įgyvendinant 2015 m. nacionalinę programą „Sveika gyvensena“, **Kroatijos** visuomenės sveikatos institutas[12] yra įgaliotas suteikti teisę naudoti logotipą „Sveika gyvensena“ ant maisto produktų, kurie atitinka tam tikrus maistingumo kriterijus[13].

Apibendrinamosios etiketės. Vertinimo balais rodikliai

2017 m. spalio mėn. **Prancūzijoje**, atlikus eksperimentinius didelio masto tyrimus, pradėta taikyti sistema „Nutri-Score“. Pagal sistemą „Nutri-Score“, grindžiamą Jungtinės Karalystės maisto standartų agentūros maistinės sudėties kategorizavimo modeliu, nurodoma konkretaus produkto bendra maistinė kokybė. Etiketėje pateikiama penkių spalvų – nuo tamsiai žalios, kuria žymimi aukščiausios maistinės kokybės maisto produktai, iki tamsiai oranžinės, rodančios žemesnę produktų maistinę kokybę, susietų su raidėmis nuo A iki E, – skalė. Algoritmu, pagal kurį apskaičiuojamas maistingumo rezultatas, atsižvelgiama tiek į neigiamus (cukraus sočiųjų riebalų, druskos ir kalorijų kiekį), tiek į teigiamus elementus (baltymus, ląstelieną, vaisius, daržoves, ankštinius javus ir riešutus). 2019 m. kovo mėn. Belgija taip pat pradėjo taikyti sistemą „Nutri-Score“. 2020 m. kovo mėn. **Vokietija** pranešė Komisijai apie nacionalinio reglamento dėl „Nutri-Score“ taikymo projektą. Apie sprendimą pradėti taikyti šią sistemą 2018 m. lapkričio mėn. pranešė **Ispanija**[14]**,** 2019 m. lapkričio mėn. – **Nyderlandai**[15], o 2020 m. vasario mėn. – **Liuksemburgas**[16].

Informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstos etiketės

2020 m. sausio mėn. **Italija** pranešė Komisijai apie potvarkio, kuriuo rekomenduojama naudoti savanorišką priekinės pakuotės dalies ženklinimo sistemą „NutrInform Battery“, projektą. Pagal šią sistemą taikoma (toliau aprašyta) referencinio suvartojimo kiekių etiketė, kuri papildomai pažymima baterijos simboliu, rodančiu vienos porcijos energijos ir maistinių medžiagų kiekius, išreikštus paros kiekio procentine dalimi, taikymu. Ši sistema ES rinkoje dar nėra taikoma.

Atlikus keletą metų trukusius mokslinius tyrimus ir pasikonsultavus su suinteresuotaisiais subjektais, 2013 m. **Jungtinėje Karalystėje** buvo oficialiai pradėta taikyti savanoriška ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistema, vadinamoji „šviesoforo spalvų“ ženklinimo sistema. Pagal šią sistemą derinamas spalvinis kodas ir procentais išreikštas referencinis

[10] Suomijos žemės ūkio ministerijos pateikta informacija (2017 m. vasario mėn.)
[11] Slovėnijos žemės ūkio, miškininkystės ir maisto ministerijos pateikta informacija (2017 m. vasario mėn.)
[12] Kroatijos sveikatos apsaugos ministerijos pateikta informacija (2017 m. vasario mėn.)
[13] https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2015/06/Healthy-Living-Food-criteria.pdf
[14] https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/sanidad/Paginas/2018/121118-premiosnaos.aspx
[15] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/11/28/nutri-score-wordt-na-aanpassing-het-voedselkeuzelogo-voor-nederlir
[16] https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiques/2020/02-fevrier/12-lenert-bilan.html

suvartojimo kiekis [17]; taikant sistemą galima remtis Jungtinės Karalystės institucijų patvirtintu vadovu[18]. Pagal sistemą pateikiama informacija apie vieno maisto produkto gabalėlio ar vienos jo porcijos riebalų, sočiųjų riebalų, cukraus ir druskos kiekį ir energinę vertę. Šioms maistinėms medžiagoms suskirstyti pagal kiekį naudojamos spalvos – „mažai“ (žalia), „vidutiniškai“ (geltona) ar „daug“ (raudona); spalvinės kiekio ir vertės ribos nurodomos 100 g / 100 ml produkto / gėrimo porcijai (produktų, kurie parduodami didelėmis porcijomis, vienoje porcijoje esančių maistinių medžiagų kiekio ribos žymimos raudona spalva).

1.6. Privačių ES subjektų parengtos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos

Informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstos etiketės

Be sistemų, kurioms pritarė vyriausybės, Europos maisto ir gėrimų pramonės asociacija parengė rekomenduojamo paros kiekio (angl. GDA – *Guideline Daily Amounts*) sistemą, vėliau pervadintą „**referencinio suvartojimo kiekio etikete**“, ji buvo pradėta taikyti 2006 m. Etiketėje pateikiama skaitmeninė informacija apie tai, kiek energijos ir maistinių medžiagų yra maisto produkto porcijoje ir kokią referencinio paros suvartojimo kiekio procentinę dalį tai sudaro[19]. Sistema taikoma visoje ES (Storcksdieck genannt Bonsmann *et al.*, 2010).

Kai kurie mažmenininkai (pvz., Portugalijoje ir Ispanijoje) parengė savo **„šviesoforo spalvų“ formatu** grindžiamą ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą, kuria referencinio suvartojimo kiekio etiketė papildoma spalvomis.

2017 m. šešios tarptautinės maisto ir gėrimų bendrovės parengė **išplėstinę maistingumo etiketę** (toliau – ENL, angl. ENL – *Evolved Nutrition Label)*, pagrįstą referencinio suvartojimo kiekio etikete ir papildytą spalvomis, panašiomis į Jungtinės Karalystės ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos spalvas, tačiau ne taip griežtai žymint geltona ir raudona spalva produktus, kurie, kaip manoma, turi būti vartojami mažomis porcijomis[20]. 2018 m. lapkričio mėn. bendrovės pranešė apie savo sprendimą sustabdyti / nutraukti maisto produktų ženklinimo ENL etiketėmis bandymus.

Apibendrinamosios etiketės. Teigiamos prasmės logotipai

Logotipu „**Sveikas pasirinkimas**“ („varnelė“), kurio savininkas yra fondas „Choices International Foundation“, žymimos maisto produktų grupių sveikesnės alternatyvos. Konkrečiai kategorijai skirti kriterijai grindžiami sočiųjų riebalų rūgščių ir riebalų rūgščių transizomerų, pridėtinio cukraus, druskos, maistinės ląstelienos ir (arba) energijos kiekiais. Šie kriterijai gali būti taikomi visiems maisto produktams, įskaitant užkandžius ir nealkoholinius gėrimus. Logotipu žymėti kriterijus atitinkančius produktus gali bendrovės, kurios moka nacionalinei fondo „Choices“ organizacijai narystės mokestį. Ši sistema taikoma

[17] Energijos ir maistinių medžiagų referenciniai suvartojimo kiekiai yra didžiausias rekomenduojamas paros vartojimo kiekis.

[18] Mažmeninės prekybos vietose parduodamų fasuotų maisto produktų maistingumo etiketės, pateikiamos pakuotės priekinėje pusėje, parengimo vadovas (paskutiniai pakeitimai padaryti 2016 m. lapkričio 8 d.), pateikiamas adresu https://www.gov.uk/government/publications/front-of-pack-nutrition-labelling-guidance.

[19] Understanding the label („Kaip suprasti etiketėje pateiktą informaciją“), pateikta: Reference Intakes (Referenciniai suvartojimo kiekiai) [interneto svetainė], Europos maisto ir gėrimų pramonės asociacija (angl. FDE – *FoodDrinkEurope*) (https://referenceintakes.eu/understanding-label.html).

[20] 2017 m. lapkričio 30 d. ES veiksmų mitybos ir sveikatos srityje platformoje paskelbta šešių bendrovių pateiktis, kurią galima rasti adresu https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20171130_co03_en.pdf.

Čekijoje ir Lenkijoje. 2013 m. logotipo taikymui pritarė Nyderlandų vyriausybė, bet 2017 m. jis atšauktas[21].

[21] 2017 m. spalio 27 d. paskelbtas *Staatscourant Vinkje* pranešimas (pateikiama adresu https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2017/10/27/mededeling-staatscourant-vinkje-row-del-27-oktober-2017).

5. PADĖTIS TARPTAUTINIU MASTU

Šiuo metu daugiau nei 40 viso pasaulio šalių taiko kokios nors rūšies maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą[22].

Nors dauguma trečiųjų šalių savanoriškai pradėjo taikyti maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes, kai kurios šalys nustatė ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes kaip privalomas. Apskritai to paties geografinio regiono šalys yra linkusios pasirinkti tokias pačias etiketes, pritaikydamos tam tikrus aspektus prie nacionalinių aplinkybių[23].

Informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstų sistemų „šviesoforo spalvų“ formatai buvo pradėti taikyti, be Jungtinės Karalystės, tik nedaugelyje šalių savanorišku (pvz., Pietų Korėjoje) arba privalomu (pvz., Ekvadore) pagrindu. Indijoje taip pat svarstoma galimybė pradėti privalomai taikyti etiketę[24].

Keliose Azijos šalyse (pvz., Malaizijoje, Singapūre, Tailande) naudojami **įvairių formatų teigiamos prasmės sveiko pasirinkimo logotipai**, grindžiami įvairiais kriterijais (kai kurie kriterijai grindžiami fondo „Choices International“ kriterijais). Kai kuriose Afrikos šalyse (pvz., Nigerijoje, Zimbabvėje) taip pat pradėti naudoti sveiko pasirinkimo logotipai.

Australijoje ir Naujoje Zelandijoje įgyvendinama **sveikumo žvaigždučių vertinimo balais sistema** – tai yra savanoriškai taikoma ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistema, pagal kurią produktams suteikiamas nuo pusės žvaigždutės iki penkių žvaigždučių įvertinimas, priklausomai nuo sveikumo, kurį nulemia juose esančios neigiamą ir teigiamą poveikį sveikatai darančios maistinės medžiagos, taip pat kitos sudedamosios dalys.

2016 m. Čilėje pradėta taikyti **įspėjimo sistema** yra privaloma, informacija apie maistines medžiagas pagrįsta sistema, pagal kurią pažymimi didelę energinę vertę, daug cukraus, sočiųjų riebalų ir (arba) natrio turintys produktai. Kai kurios kitos Pietų Amerikos šalys (pvz., Brazilija, Peru, Urugvajus), taip pat Kanada ir Izraelis parengė arba rengia panašias įspėjimo sistemas.

Maisto produktų ir gėrimų pramonės subjektai tarptautiniu lygmeniu parengė įvairius informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstos **referencinio suvartojimo kiekio sistemos** variantus, kuriuos plačiai taiko viso pasaulio bendrovės.

1 diagramoje pateikiama keletas ne Europos Sąjungoje įdiegtų pakuotės priekinėje pusėje naudojamų etikečių pavyzdžių.

1 diagrama. Tarptautiniu lygmeniu taikomų sistemų pavyzdžiai

[22] Preliminari reglamentavimo poveikio analizės ataskaita dėl maistingumo ženklinimo, ANVISA (Brazilija), 2018 m. gegužės mėn.

[23] Global Update on Nutrition Labelling („Naujausia pasaulinė informacija apie maistingumo ženklinimą“), Europos maisto informacijos taryba (angl. EUFIC – European Food Information Council), 2018 m. leidimas, 2018 m. liepos mėn.

[24] 2018 m. „Maisto saugos ir standartų (ženklinimo ir pateikimo) taisyklių projektas“, apie kurį 2019 m. liepos 7 d. pranešta PSO techninių prekybos kliūčių komitetui.

Maisto kodekso maistingumo ženklinimo gairėse[25] pateikiami tik tam tikri nurodymai dėl maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje, apibūdinant jį kaip papildomos informacijos apie maistingumą formą. Gairėse nurodoma, kad šios rūšies informacija apie maistingumą turėtų būti siekiama pagerinti vartotojo supratimą apie maisto produkto maistinę vertę ir padėti vartotojams suprasti maistingumo deklaraciją. Konkrečių tarptautinio lygmens gairių dėl maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje geriausios patirties nėra, ir buvo sukurta įvairių etikečių. Kadangi daugėjant etikečių galėtų kilti tarptautinės prekybos problemų, 2017 m. spalio mėn. Kodekso maisto produktų ženklinimo komitetas sutarė pradėti naują darbą – parengti gaires dėl ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų, skirtas tokį ženklinimą įgyvendinti norinčioms vyriausybėms, o tai padėtų suderinti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas ir taip būtų sudarytos palankios sąlygos tarptautinei prekybai[26]. Šis darbas tęsiamas[27].

6. VARTOTOJŲ DOMĖJIMASIS, SUPRATIMAS IR REAKCIJA BEI POVEIKIS SVEIKATAI

Svarbus maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje politikos tikslas yra padėti vartotojams pasirinkti sveikesnius maisto produktus (Kanter *et al.*, 2018). Iš tiesų dauguma vartotojų (pvz., 71 proc. Nyderlanduose atliktos vartotojų apklausos[28] respondentų ir 78 proc. Vokietijoje atliktos vartotojų apklausos[29] respondentų) teigia, kad, jų manymu, ženklinimas pakuotės priekinėje pusėje yra naudingas. Remiantis gautais duomenimis galima daryti prielaidą, kad pakuotės priekinėje pusėje pateiktomis etiketėmis užpildoma informacinė spraga arba patenkinamas vartotojų poreikis, kuris nebuvo patenkintas, ir kad vyresnio

[25] Kodekso maistingumo ženklinimo gairės CAC/GL 2-1985, paskutinį kartą peržiūrėtos 2017 m.

[26] Maisto kodekso komisija, Kodekso maisto produktų ženklinimo komiteto keturiasdešimt ketvirtosios sesijos ataskaita (REP18/FL), Paragvajus, 2017 m. spalio 16–20 d.

[27] 45-oji Kodekso maisto produktų ženklinimo komiteto sesija surengta 2019 m. gegužės mėn.

[28] Nyderlandų vartotojų asociacija (nyd. *Consumentenbond*), Vartotojų nuomonės dėl maisto produktų pasirinkimo logotipų tyrimas, 2018 m. balandžio mėn., pateikiamas adresu https://www.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowebsite/landingspaginas/acties/weet-wat-je-eet/consumentenonderzoek-voedselkeuzelogos-nl.pdf.

[29] „Lebensmittelmarkt und Ernährungspolitik 2018“. Getingeno universitetas kartu su „Zühlsdorf+Partner“, 2018 m. sausio mėn. (teigiami atsakymai į klausimą „Mano manymu „šviesoforo spalvų“ ženklinimas pakuotės priekinėje pusėje yra naudingas“).

amžiaus ir antsvorio turintys / nutukę žmonės yra labiau linkę nurodyti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje poreikį (Jungtinis tyrimų centras, 2020 m.).

Tačiau tai, ar žmonės iš tikrųjų pakeičia savo pirkimo elgseną reaguodami į ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes, priklauso nuo įvairių veiksnių. Kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketė būtų veiksminga, ji turi patraukti dėmesį, o tada vartotojai ją turi pripažinti ir suprasti, kad ji galėtų daryti įtaką jiems renkantis maisto produktus (Grunert & Wills, 2007) – taigi jų mitybai ir sveikatai.

Vartotojų dėmesys

Kad vartotojai galėtų pripažinti ir suprasti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketę, jie pirmiausia turi atkreipti dėmesį į etiketes. Įrodyta, kad dėmesys labiau kreipiamas į pakuotės priekinėje pusėje pateiktas etiketes nei į etiketes, kurios yra galinėje pakuotės pusėje (Becker *et al*., 2015). Vartotojų, teigiančių, kad jie žiūri į pakuotės priekinėje pusėje pateiktas etiketes, yra labai daug (pvz., 60 proc. Belgijos vartotojų apklausos respondentų (Möser *et al*., 2010)), tačiau iš literatūros šaltinių gerai žinoma, kad tai, jog naudojasi etiketėmis, nurodo daugiau asmenų, nei nustatoma atliekant stebimuosius tyrimus parduotuvėse (Grunert *et al*., 2010).

Keletas svarbiausių ypatybių gali padėti pritraukti daugiau dėmesio pakuotės priekinėje pusėje pateiktoms maistingumo etiketėms. Į didesnes etiketes dėmesys gali būti atkreiptas greičiau. Taip pat daugiau dėmesio galima pritraukti, jei ant maisto produkto pateikiama mažiau kitos informacijos ir kai etiketės rūšis ir vieta ant pakuotės nesikeičia. Pastebėta, kad spalva padeda pritraukti dėmesį, jeigu pavyksta sukurti kontrastą tarp etiketės ir pakuotės. Be specifinių etiketės ypatybių, vartotojų dėmesys ženklinimui pakuotės priekinėje pusėje taip pat gali priklausyti nuo vartotojų savybių, pavyzdžiui, amžiaus, išsilavinimo ir noro būti sveikam. Iškabos ant parduotuvių lentynų arba informaciniai lankstinukai gali labai padėti pritraukti daugiau dėmesio. (Jungtinis tyrimų centras, 2020)

Vartotojų pripažinimas

Jeigu vartotojas etikečių nepripažįsta, jis neatsižvelgs į jose pateiktą informaciją, net jei jas pastebės. Nustatyta, kad svarbūs pripažinimą lemiantys veiksniai – patrauklumas ir patikimas (Ducrot *et al*., 2015a).

Apskritai vartotojai teikia pirmenybę etiketėms, kuriose yra kuo mažiau skaitmeninio turinio ir kuriose naudojami grafiniai elementai ir simboliai (Campos *et al*., 2011), visų pirma tai pasakytina apie žemesnės socialinės ir ekonominės padėties vartotojus (Méjean *et al*., 2013). Spalva taip pat nurodoma kaip svarbus požymis (Babio *et al.*, 2014). Svarbus yra ir ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje nurodomasis pobūdis: kai kuriems vartotojams patinka nurodomosios etiketės, nes jos padeda jiems greitai apsispręsti, tačiau kiti, kai jiems pasakoma, kad kažkas yra „sveika“ nepateikiant išsamios informacijos apie maistingumą, gali sureaguoti neigiamai (Grunert & Wills, 2007; Hodgkins *et al*., 2012). Todėl kai kurie tyrėjai mano, kad derinant tiek nurodomuosius, tiek nenurodomuosius elementus, būtų galima sukurti veiksmingą elementų pateikimo sistemą (Hodgkins *et al.*, 2012).

Kitas svarbus pripažinimo aspektas – pasitikėjimas. Tyrimai rodo, kad jei logotipą patvirtino patikima institucija, vartotojams tai suteikia daugiau pasitikėjimo ir jie geriau juos pripažįsta (De la Cruz-Góngora *et al*., 2017).

Kalbant apie ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų pripažinimą, pagal literatūroje pateiktą informaciją negalima išskirti jokio akivaizdaus pirmavimo šioje srityje. Veikiau skirtingi tyrimai rodo, kad pirmenybė teikiama įvairioms etiketėms, galbūt tai susiję su

konkrečiomis tiriamų etikečių ypatybėmis arba su kultūriniais skirtumais (Jungtinis tyrimų centras, 2020).

Kaip nurodoma atitinkamoje literatūroje, etiketė padeda vartotojui įgyti geriausią objektyvų supratimą, taip pat padeda jam geriausiai nustatyti sveikesnį maisto produktą (Ducrot *et al*., 2015b; Gregori *et al*., 2014).

Vartotojų supratimas

Literatūroje aiškiai nurodoma, kad, atliekant eksperimentinius tyrimus, dauguma maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių daro teigiamą poveikį vartotojų gebėjimui nustatyti sveikesnį maisto produktą, palyginti su atvejais, kai etikečių nėra (pvz., Cecchini ir Warin, 2016; Roseman *et al*., 2018). Hawley *et al*., 2013). Dauguma tyrimų nustatyta, kad vertinamosios sistemos, kuriose naudojamas ženklinimas spalviniu kodu, ir, remiantis neseniai atliktu tarptautiniu tyrimu (Egnell *et al*., 2018c), ypač tos sistemos, kuriose ženklinimas spalviniu kodu derinamas su vertinimo balais rodikliu, labiausiai padeda įvairaus amžiaus, socialinės ir ekonominės padėties bei skirtingų kultūrų vartotojams nustatyti sveikesnius maisto produktus (Jungtinis tyrimų centras, 2020; Egnell *et al*., 2018a; Ducrot *et al*., 2015a).

Pastebėta, kad kai vartotojai apsispręsdami dėl maisto produktų sveikumo remiasi spalviniu kodu paženklintomis informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstomis etiketėmis, jiems svarbiau išvengti raudonų spalvų, nei pasirinkti žalias spalvas (Scarborough *et al.*, 2015). Atrodo, kad vertinamosios sistemos labiau padeda vartotojams įvertinti maisto produktų sveikumą nei supaprastinamosios sistemos (Jungtinis tyrimų centras, 2020) ir jos, rodos, yra veiksmingesnės nei supaprastinamosios etiketės tada, kai vartotojams reikia palyginti sunkiai palyginamus maisto produktus (Newman *et al*., 2018).

Poveikis pirkimo elgsenai

Nepaisant didelio masto tyrimų ir įrodymų, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos padeda geriau suprasti informaciją apie maistingumą, moksliniai tyrimai, kuriuos atliekant tikrinama, ar ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės iš tikrųjų daro kokį nors poveikį vartotojų sprendimui pirkti, atliekami daug rečiau. Dauguma tyrimų yra susiję su apklausomis arba eksperimentais ir jais veikiau siekiama tirti ketinimą pirkti reaguojant į ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes nei tikrą apsipirkimo elgseną tikroviškose situacijose[30].

Ketinimo pirkti tyrimai rodo, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis galima pagerinti maistinę pasirenkamų produktų ir pirkinių krepšelių kokybę (Jungtinis tyrimų centras, 2020). Lyginamieji eksperimentiniai tyrimai suteikia informacijos apie įvairių etikečių santykinį poveikį pirkimo elgsenai, tačiau tik nedaugelyje šių tyrimų pateikiami šalių palyginimai, siekiant išnagrinėti kultūrinių skirtumų įtaką. Kaip matyti iš preliminarių tarptautinio tyrimo rezultatų[31], iš penkių tirtų ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių[32]

---

[30] Remiantis keleto eksperimentinių ir realiomis sąlygomis atliekamų tyrimų metaanalize,Cecchini & Warin (2016) apskaičiuota, kad dėl ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sveikesnius maisto produktus besirenkančių žmonių skaičius padidėtų vidutiniškai 18 proc. (nuo 11 iki 29 proc., priklausomai nuo sistemos).

[31] Tarptautinis lyginamasis ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje (angl. FOP-ICE – *Front-Of-Pack International Comparative Experimental)* tyrimas, kurį atliko Paryžiaus XIII universiteto (Prancūzija) ir Kurtino universiteto (Australija) mokslininkų konsorciumas. Nacionalinės reprezentatyviosios imtys buvo atrinktos Argentinoje, Australijoje, Bulgarijoje, Danijoje, JAV, Jungtinėje Karalystėje, Ispanijoje, Kanadoje, Meksikoje, Prancūzijoje, Singapūre ir Vokietijoje.

įvairiose šalyse etiketės „Nutri-Score“ ir „šviesoforo spalvų“ ženklinimo etiketės dažniausiai ir labiausiai paskatino vartotojus rinktis sveikesnius maisto produktų variantus.

Atlikta tik labai nedaug realiomis sąlygomis atliekamų pirkimo elgsenos tyrimų, todėl patikimų duomenų apie etikečių poveikį tikrajai apsipirkimo elgsenai gauti sunku (Jungtinis tyrimų centras, 2020). Galima to priežastis yra ta, kad be ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių, sprendimams pirkti įtaką daro daugybė veiksnių, įskaitant kainą (pvz., nuolaidos), laukiamą produkto skanumą, įpročius ir pan. (pvz., Grunert *et al*., 2010; Boztuğ *et al*., 2015). Kai kuriais realiomis sąlygomis atliekamais tyrimais patvirtinta, kad vertinamosiomis ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemomis galima pagerinti maistinę pasirenkamų maisto produktų kokybę; ženklinimo spalviniu kodu sistemos ir (arba) sistemos, kuriose derinamas ženklinimas spalviniu kodu ir vertinimo balais rodiklis, įvertintos kaip perspektyviausios (Jungtinis tyrimų centras, 2020). Keletu tyrimų taip pat parodyta, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos gali daryti didelį poveikį, jeigu jų įgyvendinimas derinamas su informuotumo didinimo ir (arba) visuomenės informavimo kampanijomis (pvz., Graham *et al.*, 2017; Julia *et al*., 2016).

Taip pat yra įrodymų, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos yra veiksmingos remiant motyvuotus, t. y. besirūpinančius savo sveikata, vartotojus (pvz., Finkelstein *et al*., 2018, Ni Mhurchu *et al*., 2018). Ženklinimo sistemos rūšis gali turėti įtakos pirkimo elgsenai daromam poveikiui, atsižvelgiant į vartotojo tipą: vertinamosios etiketės, kaip rodo duomenys, turi didesnį poveikį vartotojams, kurių motyvacija yra malonumo siekimas, o supaprastinamosios sistemos galėtų daryti didesnį poveikį vartotojams, kurių motyvacija yra noras būti sveikiems (Hamlin, 2015; Sanjari *et al*., 2017).

Atrodo, kad maisto produktų kategorija taip pat turi įtakos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių veiksmingumui (Ni Mhurchu *et al*., 2018; Nikolova ir Inman, 2014). Pavyzdžiui, mažiau tikėtina, kad vartotojai skaitys „nesveikų“ maisto produktų etiketes, nes pirkdami tokius produktus jie nori pajusti malonumą ir vengia atgrasančios informacijos (Talati *et al*., 2016). Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos taip pat gali daryti nenumatytą poveikį pirkimui. Atliekant kai kuriuos tyrimus nustatyta, kad, atsiradus ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketei, vartotojų pirkimo elgsena pakito, tačiau tai nebuvo niekaip susiję su etikėtėje nurodytu maisto produkto sveikumu (Sacks *et al*., 2009; Hamlin, 2015; Hamlin ir McNeill, 2016).

Poveikis mitybai ir sveikatai

Siekiant tiesiogiai įvertinti, ar realiame gyvenime ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemomis pagerinama vartotojų mityba ir sveikata, reikėtų ilgą laiką stebėti jų kasdien pasirenkamus maisto produktus ir, keletą metų atliekant atsitiktinės atrankos kontroliuojamą tyrimą, įvertinti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų daromą poveikį sveikatai. Kadangi tokius tyrimus sunku atlikti ir sunku įrodyti priežastinį ryšį, turima nepakankamai empirinių duomenų, kad būtų galima padaryti išvadas dėl naudojant ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketę daromo poveikio mitybos sveikumui ir pačiai sveikatos būklei (Cecchini ir Warin, 2016; Hersey *et al*., 2013). Crocket *et al*., 2018).

Vietoj to, siekdami ekstrapoliuoti poveikį pirkimo elgsenai ir bendrai mitybai bei su mityba susijusiems rezultatams sveikatos srityje, tyrėjai taiko modeliavimo metodus (Jungtinis tyrimų centras, 2020 m.). Sumodeliuoti scenarijai, pagal kuriuos įprastai vartojami maisto produktai pakeičiami sveikesniais jų variantais, kaip nurodyta ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje

[32] Etiketė „Nutri-Score“, „šviesoforo spalvų“ ženklinimo etiketė, vertinimo pagal sveikumo žvaigždutes etiketė, įspėjamasis simbolis ir referencinių suvartojimo kiekių etiketė.

vertinamosiose etiketėse (remiantis maistinės sudėties kategorizavimo modeliais), rodo, kad gali būti suvartojama mažiau kalorijų ir visuomenės sveikatos požiūriu susirūpinimą keliančių maistinių medžiagų (pvz., Amcoff *et al*., 2015; Roodenburg *et al*., 2013; Cecchini & Warin, 2016).

Kai kurie (savanorių) mitybos kokybės ir su mityba susijusių ligų tarpusavio sąsajų tyrimai rodo, kad mitybos kokybė, įvertinta taikant mitybos indeksą, kuris yra sistemos „Nutri-Score“ pagrindas, yra susijusi su mažesne širdies ir kraujagyslių ligų (Adriouch *et al.*, 2016 & 2017), vėžio (Deschasaux *et al*., 2018) ir nutukimo (Julia *et al*., 2015) rizika. Kitame tyrime, susijusiame su penkiomis skirtingomis ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis, daroma išvada, kad maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės gali padėti sumažinti mirtingumą dėl su mityba susijusių neužkrečiamųjų ligų; poveikis priklauso nuo tiriamos etiketės formato, iš kurių veiksmingiausias yra „Nutri-Score“ (Egnell *et al*., 2019 m.).

Literatūroje taip pat nurodomas tam tikras galimas nenumatytas maisto produktų ženklinimo poveikis. Pavyzdžiui, dėl suvokimo, kad maisto produktas yra sveikas, maisto produkto gali būti suvartojama daugiau, nes jis mažina kaltės jausmą (Chandon ir Wansink, 2007), taip pat produkto gali būti vartojama pernelyg didelėmis porcijomis, jeigu ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėje nenurodoma, kad maisto produktas yra riboto sveikumo (Egnell *et al*., 2018b).

Kitas poveikis vartotojui

Tyrimai parodė, kad taikant ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas galima padidinti vartotojų norą mokėti daugiau už sveikesnius produktus (Jungtinis tyrimų centras, 2020). Remiantis Crosetto *et al*. (2018) duomenimis, pirkinių krepšelio maistingumo pagerinimas perkant etiketėmis paženklintus sveikesnius produktus gali būti susijęs su ekonominėmis sąnaudomis, tačiau panašu, kad mažas pajamas gaunančius namų ūkius pirkinių krepšelio maistingumo pagerinimo sąnaudų aspektas paveikė mažiausiai.

Kitas aspektas, į kurį reikėtų atsižvelgti, – vartotojų sutrikimas ir jų pasitikėjimo praradimas. Literatūros apžvalga rodo, kad pagrindinė šių sistemų pripažinimo ir veiksmingo taikymo kliūtis yra vartotojų sutrikimo dėl ženklinimo sistemų mastas (Cowburn & Stockley, 2005; Grunert & Wills, 2007). Vartotojus gali labiau sutrikdyti rinkoje vienu metu naudojami keli ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių formatai (Harbaugh *et al*., 2011; Draper *et al*., 2013; Malam *et al*., 2009). Painiava gali kilti ir dėl to, kad pagal savanoriškas sistemas nereikalaujama pateikti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių ant visų pakuočių, o tai gali nulemti šališkas vartotojų nuostatas apie pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis paženklintus produktus, kurie yra tokie pat arba galbūt mažiau sveiki nei nepaženklinti etiketėmis produktai (Talati *et al*., 2016). Moksliniais tyrimais taip pat nustatyta, kad vartotojai praranda pasitikėjimą ir ima įtariai vertinti etiketę, kai „nesveikas“ produktas apibūdinamas ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėje kaip palyginti maistingas (Harbaugh *et al*., 2011).

7. POVEIKIS MAISTO TVARKYMO SUBJEKTAMS IR VIDAUS RINKAI

Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos gali turėti įvairų poveikį maisto produktų gamintojams ir apskritai maisto produktų tiekėjams. Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių įgyvendinimas gali būti paskata bendrovėms pakeisti esamų produktų sudėtį ir kurti naujus produktus, kad būtų galima gauti palankų (palankesnį) ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės įvertinimą. Maisto tiekėjams svarbūs ir kiti su ženklinimo pakuotės priekinėje

pusėje etiketėmis susijęs klausimai, pavyzdžiui, galimos maisto produktų laisvo judėjimo vidaus rinkoje kliūtys.

Poveikis tiekėjų elgsenai, įskaitant produktų sudėties pakeitimą ir naujoves

Jeigu ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos gali daryti poveikį vartotojų pasirenkamiems produktams, gamintojai skatinami pritaikyti savo produktų maistinę sudėtį prie reikalavimų, kuriuos reikia atitikti, kad būtų galima gauti palankų (palankesnį) ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės įvertinimą. Esama tam tikrų duomenų, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės iš tikrųjų turi įtakos produkto sudėčiai. Pavyzdžiui, nustatyta, kad Nyderlanduose naudojamas logotipas „Sveikas pasirinkimas“ (Vyth *et al.*, 2010), Kanadoje naudojamas simbolis „Sveikatos patikrinimo programa“[33] (Dummer *et al.*, 2012) ir Naujojoje Zelandijoje taikoma vertinimo pagal sveikumo žvaigždutes sistema (Ni Mhurchu *et al*., 2017) padėjo pagerinti rinkoje parduodamų maisto produktų maistinę sudėtį. Tačiau šie duomenys apie produktų sudėties pakeitimą / naujoves daugiausia grindžiami pačių respondentų pateikta informacija. Mokslinių tyrimų apie tai, kokį poveikį ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės daro sveikesnių produktų kūrimui, atlikta labai nedaug, visgi tam tikrų duomenų apie savanoriškai naudojamų ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių galimą įtaką siekiant sveikesnių produktų rinkos, yra (pvz., Liu *et al*. (2015) atliktas gatavų javainių tyrimas). Nustatyta, kad galima rizika, susijusi su gamintojų reagavimu į ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas, yra ta, kad pakeičiant produktų sudėtį gali būti pakeičiamos tik į ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą įtrauktos maistinės medžiagos (Vyth *et al*., 2010; Carter *et al*., 2013). Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į galimas pakaitines sudedamąsias dalis, kad bet koks produktų sudėties pakeitimas taip pat galėtų duoti tikros naudos visuomenės sveikatai[34].

Sudėties pakeitimas gali turėti įtakos skoniui ir kitoms produktų savybėms, o dėl to galėtų sumažėti paklausa, taigi ir nauda, kurią bendrovės galėtų gauti dėl geresnio ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos įvertinimo. Todėl gamintojai, pakeisdami produktų sudėtį ar patiekdami rinkai naujoviškus maisto produktus, strategiškai įvertina produktų diferencijavimo maistingumo pagrindu naudą (Van Camp *et al*., 2012).

Tačiau net jei gamintojai nuspręstų nekeisti savo produktų sudėties arba jei jie negali pakeisti savo produktų sudėties dėl specifinės produkto sudėties arba standartų[35], jie vis tiek gali savanoriškai pasirinkti naudoti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketę, pavyzdžiui, siekdami skaidrumo. Mažmenininkai taip pat gali pasirinkti taikyti šią strategiją (Machleit ir Mantel, 2001) , kad galėtų daryti teigiamą poveikį vartotojų nuomonei apie mažmenininko dėmesį jų sveikatai (Newman *et al*., 2014). Ženklinimas pakuotės priekinėje pusėje taip pat galėtų suteikti mažmenininkams galimybę papildomai atskirti privačiomis etiketėmis paženklintus produktus (parduodamus pažymėtus mažmenininko prekės ženklu) nuo nacionaliniais prekių ženklais pažymėtų produktų. Kaip patvirtino Jungtinėje Karalystėje atliktas Van Camp *et al.* (2012) tyrimas, privačių etikečių produktai buvo dažniausiai ženklinami ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis.

Poveikis MVĮ

[33] Pasibaigė 2014 m.

[34] „Riebalų rūgščių transizomerai Europoje. Kokia mūsų padėtis?“, JRC mokslo ir politikos ataskaita, 2014 m.

[35] Pavyzdžiui, taip gali būti ženklinami tam tikri žemės ūkio produktai arba maisto produktai, kuriems pagal Europos Sąjungos teisę suteikta geografinė nuoroda (geografinė nuoroda apima saugomą geografinę nuorodą (toliau – SGN) ir saugomą kilmės vietos nuorodą (toliau – SKVN) – dvi sistemas, kuriomis apsaugomas konkrečiame regione laikantis tradicinio gamybos proceso pagamintas produktas).

Galimi mokesčiai ir (arba) sertifikavimo procedūros gali būti didelės kliūtys taikyti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes. Tai ypač svarbu MVĮ. Todėl kai kurios sistemos yra specialiai sukurtos siekiant paskatinti MVĮ naudoti etiketes (nėra mokesčių, nėra sertifikavimo, suteikiami duomenys, kad būtų galima apskaičiuoti rezultatą…). MVĮ gali būti sunkiau nei didesnėms bendrovėms pakeisti savo produktų sudėtį dėl mažesnių jų turimų finansinių ir (arba) žmogiškųjų išteklių, nors pažymėtina, kad nuolatinis produkto gerinimas yra tik iš dalies susijęs su ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis ir tik iš dalies jų veikiamas. Kalbant apie teigiamos prasmės logotipus (pvz., simbolį „Rakto skylutė“, sveiko pasirinkimo logotipus), mažesni gamintojai nurodo, kad jie palankiai vertina poveikį, kurį gerai žinomas logotipas gali daryti jų prekės ženklui, mažiau žinomiems prekės ženklams ir jų produktų kokybės ir sveikumo įvaizdžio gerinimui[36].

Poveikis vidaus rinkai

Pagal IMTV reglamento 35 straipsnį vienas iš ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemoms, kurias rengia valstybės narės arba maisto tvarkymo subjektai, nustatytų reikalavimų yra tas, kad jų taikymas nesudarytų kliūčių[37] laisvam prekių judėjimui ES vidaus rinkoje. Toks pat principas taikomas ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemoms, kurioms taikomos kitos reguliavimo nuostatos (žr. 3.2 skirsnį)[38].

Kai kurie maisto produktų gamintojai teigia, kad tam tikrų valstybių narių rekomenduojamos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos galėtų daryti poveikį iš kitų valstybių narių importuojamų konkrečių produktų pradavimui arba kad tam tikros sistemos, nors ir taikomos savanoriškai, galėtų tapti privalomomis *de facto* dėl maisto produktų gamintojams daromo spaudimo taikyti rekomenduojamą etiketę. Šiuo atžvilgiu 2013 m. gauta oficialių ekonominės veiklos vykdytojų skundų dėl Jungtinės Karalystės taikomos „šviesoforo spalvų“ ženklinimo sistemos. Iki šiol Europos Komisija negavo jokių kitų su galimu ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų poveikiu vidaus rinkai susijusių skundų ar duomenų.

Tai, kad valstybė narė rekomenduoja ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą, galėtų būti pagrindas atsirasti vartotojų lūkesčiams, kad toje šalyje parduodami maisto produktai, įskaitant ir iš kitų šalių atvežamus produktus, turėtų būti ženklinami pagal oficialią sistemą. Tai galėtų reikšti, kad vidutinis vartotojas teikia pirmenybę pagal oficialią sistemą paženklintiems produktams, palyginti su nepaženklintais produktais ar kitomis esamomis etiketėmis paženklintais produktais, ir tai galėtų sukelti spaudimą ES maisto tvarkymo subjektams paženklinti visus nacionalinėje rinkoje parduodamus produktus pagal oficialiąją sistemą, kurią remia valstybė narė.

Kiek galima nustatyti, literatūroje nėra informacijos apie ES rinkoje pradėtų naudoti ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir (arba) poveikį importuojamų produktų pardavimui. Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių įgyvendinimo poveikio sprendimams pirkti tyrimais veikiau tiriamas poveikis perkamo maisto produkto maistinei kokybei, o ne poveikis konkrečių (importuojamų) produktų pardavimui.

---

[36] Vertinant Reglamentą (EB) Nr. 1924/2006 išorės rangovas atliko logotipo „Rakto skylutė“, pasirinkimo programos (angl. *Choices programme*), Jungtinės Karalystės ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos ir sistemos „Nutri-Score“ atvejų tyrimus.

[37] Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, „kliūtis“ suprantama kaip tos valstybių narių nustatytos prekybos taisyklės, kuriomis galėtų būti tiesiogiai arba netiesiogiai, faktiškai arba galimai trukdoma ES vidaus prekybai.

[38] Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 34–35 straipsniais nustatyta, kad nacionalinės priemonės, kurios gali trukdyti ES vidaus prekybai, yra uždraudžiamos.

Pagaliau poveikį galėtų sukelti tai, kad skirtingos valstybės narės rekomenduoja skirtingas ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas, dėl to maisto tvarkymo subjektai gali patirti papildomų ženklinimo sąnaudų, jei jie nori naudoti rekomenduojamas etiketes, ir turi pakeisti pakuotę atsižvelgdami į atitinkamą nacionalinę rinką.

Remiantis turima informacija ir tyrimais ir atsižvelgiant į tai, kad sunku surinkti duomenis apie bet kokį palyginti neseniai parengtų sistemų ilgalaikį poveikį, įrodymai, kad valstybių narių rekomendacijos naudoti konkrečią ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą gali arba negali trukdyti laisvam maisto produktų judėjimui, yra nepakankami ir neįtikinami.

8. POZICIJOS IR NUOMONĖS

1.7. Taryba, Europos Parlamentas ir Regionų komitetas

Taryba savo 2017 m. birželio 6 d. priimtose išvadose[39] ragina valstybes nares ir Komisiją savanoriškai naudoti maisto produktų etiketes, vadovaujantis Reglamente Nr. 1169/2011 nustatytais principais, visų pirma 35 straipsnio 1 dalimi, remti visus vartotojus, visų pirma žemesnių socialinių ir ekonominių grupių vartotojus, kad jie rinktųsi sveikus maisto produktus, ir remti švietimo ir informavimo kampanijas, kuriomis siekiama pagerinti vartotojų supratimą apie su maistu susijusią informaciją, įskaitant maistingumo ženklinimą. Taryba savo 2018 m. birželio 22 d. priimtose išvadose[40] ragina Komisiją ir toliau teikti pirmenybę visuomenės sveikatos klausimui, visų pirma, sprendžiant tokius tarpvalstybinės svarbos klausimus, kaip, be kita ko, maisto produktų ženklinimas siekiant galutinio tikslo – pagerinti ES rezultatus sveikatos srityje.

Nuo tada, kai buvo priimtas IMTV reglamentas, Europos Parlamentas nepriėmė jokios rezoliucijos ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje tema.

Europos regionų komitetas savo 2018 m. liepos 4 d. priimtoje nuomonėje[41] „ragina Europos Komisiją, išnagrinėjus egzistuojančias maisto ženklinimo sistemas, pasiūlyti įdiegti privalomą, bendrą europinę spalvoto ženklinimo sistemą. Pagal šią sistemą, visoje ES spalvos būtų naudojamos 100 g produktui ir nurodomos maisto produktų pakuotės priekinėje pusėje, pateikiant vartotojams aiškią informaciją apie cukraus, druskos ir riebalų kiekį, tokiu būdu skatinant sveikesnius mitybos įpročius“.

1.8. ES valstybių narių nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertai

Parengiamajame šios ataskaitos etape, 2018 m., buvo surengti bendri valstybių narių nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertų, suinteresuotųjų subjektų ir Komisijos tarpusavio susitikimai siekiant pasikeisti informacija ataskaitoje aptariamais klausimais ir surinkti duomenis / informaciją[42].

Keleto ES nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertai pritarė supaprastinamosioms ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemoms, kuriose pateikiama porcijų dydžiu pagrįsta informacija apie konkrečias maistines medžiagas nevertinant maisto produktų, ir išreiškė susirūpinimą, kad pagal vertinamąsias ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas tam tikri tradiciniai produktai ir regionų tradiciniai gaminiai (pvz., sūriai, valgomieji aliejai, mėsos

[39] Tarybos išvados dėl priemonių, kurių tikslas – padėti sustabdyti vaikų antsvorio ir nutukimo didėjimą (2017 m.), OL C205, 2017 6 29, p. 46–52.

[40] Tarybos išvados „Sveika vaikų mityba – sveika Europos ateitis“ (2018 m.), OL C232, 2018 7 3, p. 1–8.

[41] Europos regionų komiteto nuomonė. Vietos ir regionų valdžios institucijų paskatos sveikai ir tvariai mitybai propaguoti (2018 m.), OL C387, 2018 10 25, p. 21–26.

[42] 2018 m. balandžio 23 d., birželio 22 d. ir spalio 22 d. susitikimų santraukos pateikiamos adresu https://ec.europa.eu/food/expert-groups/ag-ap/adv-grp_fchaph/wg_2018_en.

produktai) gali būti paženklinti etiketėmis, kuriomis vartotojai būtų atgrasomi nuo pirkimo. Kelių ES nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertai, įskaitant šalių, kuriose jau naudojamos vertinamosios etiketės, ekspertus, palankiai vertino vertinamąsias sistemas, argumentuodami tuo, kad tokios sistemos padeda vartotojams pasirinkti sveikus maisto produktus. Kitų nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertai neteikė jokios konkrečios pirmenybės supaprastinamosioms ar vertinamosioms ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemoms.

Daugelio ES nacionalinių kompetentingų institucijų ekspertai aiškiai pareiškė remiantys ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje [sistemų] suderinimą visoje ES, pabrėždami, kad daugybė visoje ES taikomų sistemų kelia vartotojui painiavą ir gali sukelti rinkos susiskaidymą. Iš esmės dauguma valstybių narių ekspertų sutiko, kad bet kuri ženklinimo sistema turėtų būti pagrįsta išsamiais moksliniais tyrimais, kuriais, atsižvelgiant į skirtingas socialines ir ekonomines grupes, būtų įmanoma įrodyti, kad vartotojas tinkamai supranta sistemą.

2014 m. ES vyriausybių atstovai ES lygmeniu susitarė dėl savanoriško 2014–2020 m. ES kovos su vaikų nutukimu veiksmų plano[43], kuriame kalbama apie savanoriško maisto produktų ženklinimo sistemų, kurios yra lengvai suprantamos vartotojui, parengimą.

1.9. Suinteresuotieji subjektai

Vartotojų atstovai ir visuomenės sveikatos asociacijos mano, kad maistingumo ženklinimas pakuotės priekinėje pusėje gali būti labai svarbus padedant vartotojams pasirinkti sveikesnius maisto produktus turint apie juos daugiau informacijos. Per derybas dėl IMTV reglamento jie pritarė tam, kad būtų įgyvendinta nauja suderinta privalomo ES ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistema. Jie ir toliau pritaria bendram požiūriui į maistingumo ženklinimą pakuotės priekinėje pusėje ir pirmenybę teikia maistingumo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje spalviniu kodu sistemai[44]; vartotojų atstovai visų pirma remia sistemą „Nutri-Score“[45]. Dietologų asociacijos laikosi panašios pozicijos dėl ženklinimo spalviniu kodu sistemų ir pasisako už vienos bendros patikimos ženklinimo sistemos taikymą visoje ES[46].

Dar 2008 m., per derybas dėl IMTV reglamento, Europos maisto ir gėrimų pramonės atstovai pritarė savanoriškam informacijos pateikimui pakuotės priekinėje pusėje ir rekomenduojamo paros kiekio (dabar vadinamo „referenciniais suvartojimo kiekiais“) sistemai. Daugelis sektorių pareiškė prieštaraują „šviesoforo spalvų“ ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemai, pabrėždami, kad tokia sistema galėtų klaidinti vartotoją dėl spalvų reikšmių ir pagal ją produktai vertinami pernelyg kritiškai[47]. Šiuo metu kai kurių sektorių atstovai vis dar nepritaria ženklinimo spalviniu kodu sistemoms dėl tų pačių priežasčių ir tai visų pirma pasakytina apie sektorius, kurie yra susiję su konkrečiais maisto produktais, kurių sudėtis,

---

[43] 2014–2020 m. ES kovos su vaikų nutukimu veiksmų planas. Briuselis, Europos Komisija, atnaujinta 2014 m. liepos mėn. Pateikiama adresu https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf.

[44] https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-141_the_time_is_ripe_for_simplified_front-of-pack_labelling_statement.pdf

[45] and http://www.beuc.eu/publications/new-european-commission-%E2%80%93-what-consumers-expect-over-next-five-years/html

[46] Europos dietologų asociacijų federacijos (angl. EFAD – *European Federation of the Associations of Dietitians*) 2018 m. birželio 14 d. pateikta informacija.

[47] Rezultatų santrauka, skirta konsultaciniam dokumentui „Ženklinimas. Konkurencingumas, vartotojų informavimas ir geresnis reglamentavimas Europos Sąjungoje“, Europos Komisija, 2006 m. gruodžio mėn. (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/labelling-nutrition_better-reg_cons-summary.pdf).

siekiant išvengti nepageidaujamos etiketės, galėtų būti pakeista tik nedaug (jei išvis galėtų būti pakeista) (pvz., mėsos produktai). Kai kurios kitos maisto ir gėrimų bendrovės pakeitė savo poziciją dėl ženklinimo spalviniu kodu sistemų ir taiko ženklinimo spalviniu kodu (informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstas arba apibendrinamąsias) etiketes. Taip pat šiuo metu Europos Sąjungoje keletas mažmenininkų taiko skirtingas ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas, įskaitant ženklinimo spalviniu kodu sistemas.

ES ūkininkai ir jų kooperatyvų atstovai mano, kad teikiant informaciją apie maistingumą vartotojus galima paskatinti sveikiau ir tinkamiau maitintis. Tačiau jie nepritaria ženklinimo spalviniu kodu sistemoms, kuriose dėmesys kreipiamas tik į neigiamai vertinamas maistines medžiagas, nes jie mano, kad taip būtų neatsižvelgiama į bendrą žemės ūkio produktų, kuriuose yra daug būtiniausių maistinių medžiagų, maistinę naudą[48]. Jie yra susirūpinę dėl to, kad pagal tokias sistemas tam tikri žemės ūkio produktai, kurių sudėties negalima lengvai pakeisti, galėtų būti neigiamai apibūdinti dėl su jų sudėtimi susijusių arba tradicinių jų ypatybių.

Daugelis suinteresuotųjų subjektų pritaria suderintam ES požiūriui į maistingumo ženklinimą pakuotės priekinėje pusėje ir dauguma suinteresuotųjų subjektų sutinka, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistema turėtų būti pagrįsta moksliniais tyrimais ir įrodymais.

Europos piliečių iniciatyva[49] „PRO-NUTRISCORE“, kuria Komisija raginama *„nustatyti supaprastintą maisto produktų maistingumo ženklinimą („Nutriscore“)“*, įregistruota 2019 m. gegužės 8 d.[50]

1.10. Tarptautinės organizacijos

2016 m. kovo mėn. Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) kovos su vaikų nutukimu komisijos ataskaitoje[51] rekomenduojama „įgyvendinti aiškinamąjį ženklinimą pakuotės priekinėje pusėje vykdant visuomenės švietimą“. Jo įgyvendinimo 2017 m. plane toliau rekomenduojama „priimti arba prireikus parengti privalomą aiškinamąją ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą, pagrįstą geriausiais turimais įrodymais, kuriais remiantis būtų galima nustatyti maisto produktų ir gėrimų sveikumą.“ 2019 m. gegužės mėn. PSO paskelbė dokumento „Ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje siekiant skatinti sveiką mitybą pagrindiniai principai ir sistemos vadovas“ projektą[52].

PSO Europos regiono biuras savo 2015–2020 m. Europos maisto ir mitybos veiksmų plane ragina šalis „plėtoti vartotojui palankų produktų ženklinimą nustatant lengvai suprantamas arba aiškinamąsias ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketes, kurios padeda vartotojams nustatyti sveikesnius produktus“. PSO Europos regiono biuras savo 2018 m. spalio mėn. ataskaitoje toliau pabrėžia, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos, kuriose pateikiamos vertinamojo pobūdžio nuomonės apie produkto nesveikumą, ir kuriose taip pat gali būti nurodomi vartotojui naudingesni maisto produktai, rodos, yra veiksmingesnės ir kad visuomenės švietimo iniciatyvos yra svarbios norint pagerinti informuotumą ir supratimą[53].

---

[48] ES žemės ūkio profesinių organizacijų komiteto ir ES žemės ūkio kooperatyvų konfederacijos (angl. *Copa-CogecaCommittee of Professional Agricultural Organisations-General Confederation of Agricultural Cooperatives*) 2018 m. liepos 6 d. pateikta informacija.

[49] https://europa.eu/citizens-initiative/home_lt

[50] Atsiimta 2020 m. balandžio mėn.

[51] http://www.who.int/end-childhood-obesity/en/

[52] https://www.who.int/nutrition/publications/policies/guidingprinciples-labelling-promoting-healthydiet/en/

[53] What is the evidence on the policy specifications, development processes and effectiveness of existing front-of-pack food labelling policies in the WHO European Region? („Kokių esamų ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų politikos specifikos, plėtojimo procesų ir veiksmingumo įrodymų turima PSO

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) savo 2017 m. ataskaitoje „Naujausia informacija apie nutukimą“[54], pabrėžia, kad ženklinimas pakuotės priekinėje pusėje gali padėti žmonėms pasirinkti sveikesnius maisto produktus ir paskatinti maisto produktų gamintojus pakeisti produktų sudėtį.

9. IŠVADOS

Maistingumo ženklinimu pakuotės priekinėje pusėje siekiama padėti vartotojams pasirinkti maisto produktus pateikiant iš karto aiškią informaciją apie maistingumą, ir toks ženklinimas vis dažniau vertinamas kaip priemonė remti su mityba susijusių neužkrečiamųjų ligų prevencijos strategijas.

Pagal dabartines ES taisykles informaciją apie maistingumą pakuotės priekinėje pusėje galima nurodyti savanoriškai, laikantis Sąjungos teisės reikalavimų. Viešosios institucijos, sveikatos srities NVO ir (arba) privačiojo sektoriaus subjektai parengė **įvairių ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų. Dauguma esamų sistemų yra vertinamosios (aiškinamosios) sistemos**, kurios, nesvarbu, ar tai būtų informacija apie konkrečias maistines medžiagas pagrįstos sistemos, ar apibendrinamųjų rodiklių sistemos, yra grindžiamos maistinių medžiagų apibūdinimo modeliais.

Rengiant šią ataskaitą apžvelgtais tyrimais **patvirtinama galimybė taikant ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas padėti vartotojams pasirinkti maisto produktus atsižvelgiant į jų poveikį sveikatai**. Dauguma vartotojų tvirtina, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketės yra naudingos ir kad apsipirkdami jie žiūri į etiketes, nors iš tikrųjų taip darančių vartotojų procentinė dalis yra mažesnė. Tyrimai rodo, kad dauguma ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių daro teigiamą poveikį vartotojų gebėjimui nustatyti sveikesnį maisto produktą, palyginti su atvejais, kai etikečių nėra, ir kad vartotojai **geriau supranta** ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etikečių informaciją, kai ji etiketėje paženklinama spalviniu kodu ir ypač tada, kai spalvos derinamos su apibendrinamuoju rodikliu.

Kalbant apie poveikį **pirkimo elgsenai**, vartotojų ketinimų pirkti eksperimentiniai tyrimai rodo, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis, ypač ženklinimo spalviniu kodu etiketėmis, galima pasiekti, kad vartotojų pirkinių krepšelius sudarantys maisto produktai būtų sveikesni. Patikimų duomenų iš realiomis sąlygomis (parduotuvėje) atliekamų poveikio tikrajai pirkimo elgsenai tyrimų gauti sunku, nes tikruoju laiku priimamiems pirkimo sprendimams turi įtakos daugybė veiksnių. Kai kuriais tyrimais patvirtinama, kad vertinamosiomis ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemomis, kuriose panaudojamas ženklinimas spalviniu kodu ir (arba) sistemomis, kuriose derinamas ženklinimas spalviniu kodu ir vertinimo balais rodiklis, galima realiomis sąlygomis pagerinti maistinę pasirenkamų maisto produktų kokybę. Keletu kitų tyrimų taip pat parodoma, kad ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos gali daryti didelį poveikį, jeigu jų įgyvendinimas derinamas su informuotumo didinimo ir (arba) visuomenės informavimo kampanijomis.

Išvadoms dėl galimo ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje poveikio vartotojų **mitybai ir sveikatai** padaryti nepakanka empirinių duomenų, bet remiantis modeliavimo tyrimais galima teigti, kad etikečių, visų pirma vertinamųjų etikečių, poveikis yra teigiamas.

Europos regiono biure?“), Kopenhaga, PSO Europos regiono biuras, Kelly B., Jewell J., 2018 (Sveikatos srities įrodymų tinklo (angl. HEN – *Health Evidence Network*) suvestinė ataskaita Nr. 61).

[54] www.oecd.org/health/obesity-update.htm

Atsižvelgiant į galimą ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų poveikį maisto produktų **sudėties pakeitimui**, keliuose tyrimuose, kurie daugiausia grindžiami pačių respondentų pateikta informacija, pateikiami duomenys apie su vertinamosiomis ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje etiketėmis tariamai susijusį maisto produktų sudėties pakeitimą, nors pažymėtina, kad kai kurių žemės ūkio produktų sudėties negalima lengvai pakeisti dėl su jų sudėtimi susijusių ar tradicinių jų ypatybių.

Kalbant apie galimą poveikį **vidaus rinkai**, iki šiol iš patirties gauti įrodymai, kad valstybių narių rekomenduojamos arba maisto tvarkymo subjektų savanoriškai įgyvendinamos konkrečios ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemos gali arba negali trukdyti laisvam produktų judėjimui ES rinkoje, dabartiniame etape yra nepakankami ir neįtikinami. Tai, kad valstybė narė rekomenduoja ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemą, galėtų reikšti, kad vidutinis vartotojas teikia pirmenybę pagal oficialiąją sistemą paženklintiems maisto produktams, ir tai galėtų sukelti spaudimą ES maisto tvarkymo subjektams paženklinti visus nacionalinėje rinkoje parduodamus produktus pagal oficialią sistemą, kurią remia valstybė narė. Dėl naudojamų skirtingų ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų įmonės galėtų patirti tam tikrų sąnaudų, taip pat jomis galima supainioti vartotojus ir prarasti jų pasitikėjimą.

Valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų grupių **nuomonės apie ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemas** – ir apie tai, kaip jos turėtų (arba neturėtų) būti reglamentuojamos, – skiriasi, keleto valstybių narių ekspertai, vartotojų organizacijos, sveikatos srities NVO ir kai kurių pramonės sektorių atstovai pritaria sistemoms, pagal kurias įvertinama produkto maistinė kokybė, o keleto valstybių narių ekspertai ir dalis pramonės atstovų pritaria supaprastinamosioms (neaiškinamosioms) sistemoms. Daugelio ES valstybių narių ekspertai ir suinteresuotieji subjektai pritaria bendram suderintam požiūriui, argumentuodami tuo, kad skirtingų ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų taikymas vienu metu ES rinkoje gali sukelti rinkos susiskaidymą ir painiavą vartotojams.

Šioje ataskaitoje apžvelgiami pagrindiniai su maistingumo ženklinimu pakuotės priekinėje pusėje susiję svarstytini klausimai. Vienas iš klausimų yra susijęs su maistinių medžiagų apibūdinimo modeliais, kuriais grindžiama dauguma ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų. Maistinės sudėties kategorizavimo sąvoka taip pat naudojama ES teisėje, taikomoje naudojant teiginius apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą. Tarnybų darbiniame dokumente dėl Sveikatingumo teiginių reglamento vertinimo[55] daroma išvada, kad konkretus tikslas, kurio siekiama nustatant maistinę sudėtį, tebėra aktualus ir būtinas siekiant apsaugoti vartotoją apribojant teiginių apie maisto produktus, kuriuose yra daug riebalų, cukrų ir druskos, vartojimą, kaip reikalaujama teisės aktuose.

Atsižvelgiant į glaudžią maistinės sudėties kategorizavimo ir ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje tarpusavio sąsają, būtų galima pasinaudoti sinergija apžvelgiant abi šias temas kartu.

Europos komunikate dėl žaliojo kurso[56], kurį Komisija priėmė 2019 m. gruodžio 11 d., skelbiama, kad strategijoje „**Nuo ūkio iki stalo**[57]“ bus numatyti veiksmai, padėsiantys vartotojams pasirinkti sveiką ir tvarią mitybą. Visų pirma Komisija ieškos naujų būdų, kad galėtų geriau informuoti vartotojus apie maisto produktų maistinę vertę.

Atsižvelgiant į šį politinį prioritetą, pirmiau minėtus aspektus ir ženklinimo pakuotės priekinėje pusėje sistemų galimybes padėti vartotojams rinktis sveikus maisto produktus, atrodo tikslinga suderinti privalomą maistingumo ženklinimą pakuotės priekinėje pusėje ES

[55] SWD(2020) 95
[56] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lt
[57] COM(2020) 381

lygmeniu. Komisija tinkamu laiku parengs pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, atsižvelgdama į strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslus ir geresnio reglamentavimo principus.

NUORODOS

Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Méjean, C., Ducrot, P., Péneau, S.,... Fezeu, L. K. L. K. (2016). Prospective association between a dietary quality index based on a nutrient profiling system and cardiovascular disease risk. European Journal of Preventive Cardiology, 23(15), 1669–1676

Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Méjean, C., Ducrot, P., Péneau, S.,... Fezeu, L. K. L. K. (2017). Association between a dietary quality index based on the food standard agency nutrient profiling system and cardiovascular disease risk among French adults. International Journal of Cardiology, 234, 22–27.

Amcoff et al. (2015) Livsmedelsverket 2015a Choosing foods with the Keyhole logo– effect on nutrient intake Amcoff, E., Konde, Å. B. Jansson, A. & Sanner Färnstrand, J. (2015). Byta till Nyckelhålet – så påverkar det näringsintaget. Upsala Gauta iš http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/nyckelhalets-effekt-pa-naringsintaget-2015.pdf

Babio, N., Vicent, P., López, L., Benito, A., Basulto, J., Salas-Salvadó, J., … Salas-Salvado, J. (2014). Adolescents' ability to select healthy food using two different front-of-pack food labels: a cross-over study. Public Health Nutrition, 17(6), 1403–1409.

Becker et al. (2015). Front of pack labels enhance attention to nutrition information in novel and commercial brands. Food Policy, 56, 76–86

Campos, S., J. Doxey, and D. Hammond, Nutrition labels on pre-packaged foods: a systematic review. Public Health Nutr, 2011. 14(8): p. 1496-506.

Carter, O. B. J., Mills, B. W., Lloyd, E., & Phan, T. (2013). An independent audit of the Australian food industry's voluntary front-of-pack nutrition labelling scheme for energy-dense nutrition-poor foods. European Journal of Clinical Nutrition, 67(1), 31–35.

Cecchini, M. and Warin, L. (2016). Impact of food labelling systems on food choices and eating behaviours: A systematic review and meta-analysis of randomized studies. Obesity Reviews, 17(3), 201-210

Chandon, P., & Wansink, B. (2007). The Biasing Health Halos of Fast-Food Restaurant Health Claims: Lower Calorie Estimates and Higher Side-Dish Consumption Intentions. Journal of Consumer Research, 34(3), 301-314.

Cowburn, G. and Stockley, L. (2005). Consumer understanding and use of nutrition labelling: a systematic review. Public Health Nutrition, 8(1), 21-28.

Crosetto, P., Lacroix, A. M., Muller, L., Ruffieux, B. (2018). Nutritional and economic impact of 5 alternative front-of-pack nutritional labels: experimental evidence. Working Paper GAEL, 11. 40 p.

De la Cruz-Góngora, V., Torres, P., Contreras-Manzano, A., Jáuregui de la Mota, A., Mundo-Rosas, V., Villalpando, S., … Rodriguez-Oliveros, G. (2017). Understanding and acceptability by Hispanic consumers of four front-of-pack food labels. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 14(1).

Deschasaux, M., Huybrechts, I., Murphy, N., Julia, C., Hercberg, S., Srour, B., … Touvier, M. (2018). Nutritional quality of food as represented by the FSAm-NPS nutrient profiling system underlying the Nutri-Score label and cancer risk in Europe: Results from the EPIC prospective cohort study. PLoS Med, 15(9), e1002651.

Draper, A. K. K., Adamson, A. J. J., Clegg, S., Malam, S., Rigg, M., & Duncan, S. (2013). Front-of-pack nutrition labelling: are multiple formats a problem for consumers? European Journal of Public Health, 23(3), 517–521.

Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L., … Peneau, S. (2015a). Effectiveness of Front-Of-Pack Nutrition Labels in French Adults: Results from the NutriNet-Sante Cohort Study. Plos One, 10(10). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0140898

Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L. K. K., … Péneau, S. (2015b). Objective Understanding of Front-of-Package Nutrition Labels among Nutritionally At-Risk Individuals. Nutrients, 7(8), 7106–7125.

Dummer, J. (2012). Sodium reduction in Canadian food products with the health check program. Canadian Journal of Dietetic Practice {&} Research, 73(1), e227-232.

Egnell, M., Ducrot, P., Touvier, M., Allès, B., Hercberg, S., Kesse-Guyot, E., & Julia, C. (2018a). Objective understanding of Nutri-Score Front-Of-Package nutrition label according to individual characteristics of subjects: Comparisons with other format labels. PLOS ONE, 13(8), 1–16.

Egnell, M., Kesse-Guyot, E., Galan, P., Touvier, M., Rayner, M., Jewell, J., … Julia, C. (2018b). Impact of front-of-pack nutrition labels on portion size selection: an experimental study. Nutrients, 10(9), 1268.

Egnell, M., Talati, Z., Hercberg, S., Pettigrew, S. & Julia, C. (2018c). Objective Understanding of front-of-package nutrition labels: An international comparative experimental study across 12 countries. Nutrients, 10(10), 1542.

Egnell, M., Crosetto, P., d'Almeida, T., Kess-Guyot, E., Touvier M., … Julia, C. (2019). Modelling the impact of different front-of-package nutrition labels on mortality from non-communicable chronic disease. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2019, 16:56.

Finkelstein, E. A. A., Li, W. Y., Melo, G., Strombotne, K., & Zhen, C. (2018). Identifying the effect of shelf nutrition labels on consumer purchases: results of a natural experiment and consumer survey. American Journal of Clinical Nutrition, 107(4), 647–651.

Graham, D. J. J., Lucas-Thompson, R. G. G., Mueller, M. P. P., Jaeb, M., & Harnack, L. (2017). Impact of explained v. unexplained front-of-package nutrition labels on parent and child food choices: a randomized trial. Public Health Nutrition, 20(5), 774–785.

Gregori, D. (2014). Evaluating food front-of-pack labelling: a pan-European survey on consumers' attitudes toward food labelling. International Journal of Food Sciences and Nutrition, 65(2), 177–186

Grunert, K. G. and Wills, J. M. (2007). A review of European research on consumer response to nutrition information on food labels. Journal of Public Health, 15(5), 385–399.

Grunert, K. G., Fernández-Celemín, L., Wills, J. M., Storcksdieck genannt Bonsmann, S., & Nureeva, L. (2010). Use and understanding of nutrition information on food labels in six European countries. Z Gesundh Wiss, 18(3), 261–277. https://doi.org/10.1007/s10389-009-0307-0

Hamlin, R. (2015). Front of Pack Nutrition Labelling, Nutrition, Quality and Consumer Choices. (2015) Current Nutrition Reports, 4:323–329. DOI 10.1007/s13668-015-0147-1

Harbaugh, R., Maxwell, J. W., & Roussillon, B. (2011). Label Confusion: The Groucho Effect of Uncertain Standards. Management Science, 57(9), 1512–1527.

Hawley, K. L. L., Roberto, C. A. A., Bragg, M. A. A., Liu, P. J. J., Schwartz, M. B. B., & Brownell, K. D. D. (2013). The science on front-of-package food labels. Public Health Nutrition, 16(3), 430–439.

Hodgkins, C., Barnett, J., Wasowicz-Kirylo, G., Stysko-Kunkowska, M., Gulcan, Y., Kustepeli, Y., … Raats, M. (2012). Understanding how consumers categorise nutritional labels: A consumer derived typology for front-of-pack nutrition labelling. Appetite, 59(3), 806–817.

Joint Research Centre (2020), Front-of-pack nutrition labelling schemes: a comprehensive review Authors: S Storcksdieck genannt Bonsmann, G Marandola, E Ciriolo, R van Bavel, J Wollgast. EUR 29811 EN, Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2020, ISBN 978-92-76-08970-4, doi:10.2760/180167, JRC113586.

Julia, C., Ducrot, P., Lassale, C., Fézeu, L., Méjean, C., Péneau, S., … Kesse-Guyot, E. (2015). Prospective associations between a dietary index based on the British Food Standard Agency nutrient profiling system and 13-year weight gain in the SU.VI.MAX cohort. Preventive Medicine, 81, 189–194.

Julia, C., Blanchet, O., Méjean, C., Péneau, S., Ducrot, P., Allès, B., … Hercberg, S. (2016). Impact of the front-of-pack 5-colour nutrition label (5-CNL) on the nutritional quality of purchases: an experimental study. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 13(1).

Julia C. & Hercberg, S. (2017). Nutri-Score: Effectiveness of the Nutrition Label introduced in France. Ernahrungs Umschau, 64(12), M685–M691.

Kanter, R., Vanderlee, L., & Vandevijvere, S. (2018). Front-of-package nutrition labelling policy: global progress and future directions. Public Health Nutrition, 21(8), 1399–1408.

Liu, X., Lopez, R., & Zhu, C. (2015). Can Voluntary Nutrition Labeling Lead to a Healthier Food Market? 2016 Allied Social Sciences Association (ASSA) Annual Meeting, January 3-5, 2016, San Francisco, California 212818, Agricultural and Applied Economics Association.

Machleit, K. A., & Mantel, S. P. (2001). Emotional response and shopping satisfaction: Moderating effects of shopper attributions. Journal of Business Research, 54(2), 97-106

Malam S., Clegg, S., Kirwan, S., McGinigal, S., in association with Raats, M., Barnett, J., … Dean, M. (2009). Comprehension and use of UK nutrition signpost labelling schemes. London: Food Standards Agency. Retrieved from http://www.food.gov.uk/multimedia/pdfs/pmpreport.pdf

Méjean C., Macouillard, P., Péneau, S., Hercberg, S., Castetbon, K., Peneau, S., … Castetbon, K. (2013). Consumer acceptability and understanding of front-of-pack nutrition labels. Journal of Human Nutrition and Dietetics, 26(5), 494–503.

Miklavec, K., Pravst, I., Raats, M.M. and Pohar, J (2016). Front of package symbols as a tool to promote healthier food choices in Slovenia: Accompanying explanatory claim can considerably influence the consumer's preferences. Food Research International, 90, 235–243.

Möser, A., Hoefkens, C., Van Camp, J., Verbeke, W., Moser, A., Hoefkens, C., … Verbeke, W. (2010). Simplified nutrient labelling: consumers' perceptions in Germany and Belgium. Journal Fur Verbraucherschutz Und Lebensmittelsicherheit-Journal of Consumer Protection and Food Safety, 5(2), 169–180.

Newman, C. L. L., Howlett, E., & Burton, S. (2014). Shopper Response to Front-of-Package Nutrition Labeling Programs: Potential Consumer and Retail Store Benefits. Journal of Retailing, 90(1), 13–26.

Newman, C. L., Burton, S., Andrews, J. C., Netemeyer, R. G., & Kees, J. (2018). Marketers' use of alternative front-of-package nutrition symbols: An examination of effects on product evaluations. Journal of the Academy of Marketing Science, 46(3), 453–476.

Nikolova, H. D. and Inman, J. J. (2015). Healthy Choice: The Effect of Simplified Point-of-Sale Nutritional Information on Consumer Food Choice Behavior. Journal of Marketing Research. 52(6), 817 – 835.

Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., Mhurchu, C. N., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., … Choi, Y.-H. H. (2017). Effects of a Voluntary Front-of-Pack Nutrition Labelling System on Packaged Food Reformulation: The Health Star Rating System in New Zealand. Nutrients, 9(8).

Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Jiang, Y., & Blakely, T. (2018). Do nutrition labels influence healthier food choices? Analysis of label viewing behaviour and subsequent food purchases in a labelling intervention trial. Appetite. 121:360-365

Provencher, V., Polivy, J., & Herman, C. P. (2009). Perceived healthiness of food. If it's healthy, you can eat more! Appetite, 52(2), 340–344f.

Roodenburg, A. J. C., van Ballegooijen, A. J., Dötsch-Klerk, M., van der Voet, H., & Seidell, J. C. (2013). Modelling of Usual Nutrient Intakes: Potential Impact of the Choices Programme on Nutrient Intakes in Young Dutch Adults. PLoS ONE. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0072378

Roseman, M. G., Joung, H.-W., & Littlejohn, E. I. (2018). Attitude and Behavior Factors Associated with Front-of-Package Label Use with Label Users Making Accurate Product Nutrition Assessments. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 118(5), 904–912.

Sanjari, S. S. S., Jahn, S., & Boztug, Y. (2017). Dual-process theory and consumer response to front-of-package nutrition label formats. Nutrition Reviews, 75(11), 871–882.

Savoie, N., Barlow, K., Harvey, K. L. L., Binnie, M. A. A., & Pasut, L. (2013). Consumer Perceptions of Front-of-package Labelling Systems and Healthiness of Foods. Canadian Journal of Public Health-Revue Canadienne De Sante Publique, 104(5), E359–E363.

Scarborough, P., Matthews, A., Eyles, H., Kaur, A., Hodgkins, C., Raats, M. M., & Rayner, M. (2015). Reds are more important than greens: How UK supermarket shoppers use the different information on a traffic light nutrition label in a choice experiment. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 12(151), 1–9

Storcksdieck genannt Bonsmann S., Fernández Celemín L., Larranaga A., Egger S., Wills J.M., Hodgkins C. and Raats M.M. on behalf of the FLABEL consortium (2010). Penetration of nutrition information on food labels across the EU-27 plus Turkey. European Journal of Clinical Nutrition, 64, 1379 - 1385.

Talati, Z., Pettigrew, S., Kelly, B., Ball, K., Dixon, H., & Shilton, T. (2016). Consumers' responses to front-of-pack labels that vary by interpretive content. Appetite, 101, 205–213.

Van Camp, D., De Souza Monteiro, D. M., Hooker, N. H. H., Monteiro, D. M. D., & Hooker, N. H. H. (2012). Stop or go? How is the UK food industry responding to front-of-pack nutrition labels? European Review of Agricultural Economics, 39(5), 821–842

Vyth, E. L. L., Steenhuis, I. H. M. H. M., Roodenburg, A. J. C. J. C., Brug, J., & Seidell, J. C. C. (2010). Front-of-pack nutrition label stimulates healthier product development: a quantitative analysis. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 7(65)

